

Småstykker

BESÆTNINGEN PÅ BRAMMINGE HOVEDGÅRD 1774

Den rige vardekøbmand Rasmus Øllgaard købte 1761 Bramminge (Bramming hovedgård) med bøndergods og tiender af Henrik Chr. Wormskjolds enke Ingeborg Christiane Teilman for 30.000 rdl. Øllgaard døde 1770, men havde længe forinden (6. aug. 1745) fået kgl. bevilling for sig og sin hustru til, at den længstlevende måtte sidde i uskiftet bo og skifte med samfrænder. Hans enke, Ingeborg Margrethe Termansdatter, døde 4. febr. 1775. Allerede mens moderen endnu levede, havde arvingerne 21. sept. 1774 oprettet en kontrakt om, hvordan de faste ejendomme skulle fordeles mellem sønnerne. Af disse fik den næstældste, Terman Øllgaard, da Bramminge, der nu sattes til 37.741 rdl.

Tolv dage efter moderens død var børn og svigerbørn samlet for at fortsætte skiftet, og fra dette foreligger bl.a. en fortegnelse og vurdering over besætningen på Bramminge, der har en vis interesse ved at vise studenes voldsomme dominans på en vestjysk herregård, der vel nok må kaldes en studegård. Én stud vurderedes til næsten 21 rdl., så den regnedes mere værd end to køer. Det må dog have været gode stude. Samme vinter var der nemlig staldet 24 stude på Øllgaards gård i Varde, de sattes til kun 35 rdl. parret.

Besætningen på Bramminge var følgende:

6 gamle køer	48 rdl.
6 ditto	60 -
3 kvier	21 -
2 kalve	4 -
55 får	110 -

2 gamle arbejdsheste	20	-
1 skydehest (afrettet til at stå for skud)	8	-
1 rytterhest	30	-
1 par vognhopper (køreheste)	50	-
150 stk. stude, som har været fodret denne vinter på Bramminge	3149	-

Kilde: Skifteprot. for Varde 1775, bl. 197f. LA.

H. K. Kristensen

BESVÆRET MED MANGE PENGE

Dengang man hverken havde pengesedler eller checks og langt mindre postbiler, jernbaner eller flyvemaskiner, kunne det være besværligt med mange penge.

Det oplevede man i Riberhus amt 1698, da magasinpengene for 1. kvartal skulle afsendes. Pengene lå samlet i Ribe og udgjorde 1099 rdl. 4 mark 3 skilling i klingende mønt. Rytterbønderne skulle stille heste og vogn til kørslen af den sikkert med jern velbeslåede pengebøsse, selvfølgelig gratis. Via regimentsskriveren Rask beordrede amtsforvalteren dem til at køre pengene fra Ribe til Haderslev den 13. nov. 1697. Men det blev ikke til noget, for den rytterafdeling, der skulle beskytte transporten, var da på mønstring, og uden beskyttelse turde man ikke køre. – Så måtte de tilsagte bønder køre hjem igen.

Da man endelig fik rytterne til rådighed og var klar til at sende pengene, nægtede Rask at rekvirere bønder. Han har vel ment, at når de havde stillet én gang, måtte det være nok; med andre ord: han ville skåne dem. Amtsforvalteren*) måtte da leje David Brüggmann i Ribe**) til at køre med pengene, og det kostede staten 3 rdl. Desuden var amtsforvalterens tjener med på turen, han skulle »hen at levere tal på pengene« (vel regnskabet). Hans og vognmandens fortæring måtte ligeledes betales, den beløb sig til i alt 3 rdl.

Da næste sending kvartalspenge, 1888 rdl. 7 skilling, skulle af sted, skete det med samme udgifter, 6 rdl. Heller ikke her blev nogen rytterbonde udkommanderet. Bønderne var da også plaget mere end nok med ægter i forvejen.

H. K. Kristensen.

*) Amtsforvalteren var Jens Christensen, der 1685 var blevet amtskriver og 1693 nævnes som amtsforvalter. Han ejede Stensgård på Fyn og Lundgård ved Ribe, havde Riberhus ladegård i forpagtning m.m. Han døde 1708.

**) Brüggmann var tillige »herbergerer«, dvs. gæstgiver.